

Forslag

til

Lov om prisstop.

Fremsat den 8. januar 1974 af *handelsministeren*.

§ 1. Ved erhvervsmæssigt salg her i landet af varer må der ikke tages højere priser end de den 2. januar 1974 gældende.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1 må producenter forhøje priserne med beløb til dækning af stigninger i priser for råvarer og hjælpestoffer. Importører, grossister og detaillister må ved videresalg af varer forhøje priserne med beløb til dækning af stigninger i indkøbsprisen. Ved prisforhøjelser efter 1. og 2. pkt. anvendes kostprisprincippet.

§ 2. For transport- og tjenesteydelser her i landet må der ikke tages højere priser, takster eller honorarer end de den 2. januar 1974 gældende.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1 må takster for transportydelser forhøjes med beløb til dækning af stigning i udgifterne til driv- og smøremidler. For tjenesteydelser må priser, takster og honorarer forhøjes med beløb til dækning af stigning i priser på materialer, som medgår til tjenesteydelsen. Bestemmelsen i § 1, stk. 2, sidste pkt., gælder tilsvarende.

§ 3. Bestemmelserne i §§ 1 og 2 finder også anvendelse ved offentlige virksomheders salg af varer og levering af transport- og tjenesteydelser.

§ 4. Monopoltilsynet kontrollerer overholdelsen af bestemmelserne i §§ 1-3.

Stk. 2. Virksomheder, som er omfattet af loven, skal kunne dokumentere grundlaget for deres prisfastsættelse samt de den 2. januar 1974 gældende priser. I modsat fald kan monopoltilsynet kræve priserne ned-

sat til beløb, som monopoltilsynet finder bedst stemmende med bestemmelserne i §§ 1 og 2.

Stk. 3. Monopoltilsynet kan undtage vare- eller erhvervsområder fra bestemmelserne i §§ 1 og 2, hvor markedsforholdene eller varens eller ydelsens karakter taler derfor.

Stk. 4. Monopoltilsynet kan, hvor hensynet til forsyningsforholdene gør det påkrævet, for bestemte virksomheder eller brancher undtage fra bestemmelserne i §§ 1 og 2.

§ 5. Virksomheder inden for industri, håndværk og handel, som for salg af varer her i landet fastsætter eller tilkendegiver priser eller avancer for videresalg i efterfølgende omsætningsled, skal anmelde disse og ændringer heri til monopoltilsynet. Anmeldelse skal ske snarest muligt og senest samtidig med, at priserne meddeles de efterfølgende omsætningsled.

Stk. 2. De priser, der den 2. januar 1974 er tilkendegivet for videresalg i efterfølgende omsætningsled, må ikke forhøjes, medmindre forhøjelsen skyldes forhold som nævnt i § 1, stk. 2.

Stk. 3. Monopoltilsynet kan undtage fra bestemmelserne i stk. 1.

§ 6. Loven omfatter ikke løn- og arbejdsforhold eller priser, takster og honorarer, der fastsættes ved lov eller i henhold til lovgivningen skal godkendes af folketingets finansudvalg.

Stk. 2. Loven gælder ikke priser, der er direkte omfattet af EF's markedsordninger m. v.

Handelsmin. j. nr. 222-9-73.

5 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

§ 7. Med hensyn til monopoltilsynets beføjelser til at kræve oplysninger m. v. og med hensyn til klage over tilsynets afgørelser finder reglerne i § 15, jfr. § 20, og § 18 i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger tilsvarende anvendelse. Dog kan monopoltilsynets afgørelser efter § 4, stk. 2, 2. pkt., ikke påklages til monopolankenævnet.

Stk. 2. De af monopoltilsynet i henhold til § 4, stk. 3 og 4, og § 5, stk. 3, fastsatte generelle bestemmelser bekendtgøres i Statstidende.

§ 8. Overtrædelse af bestemmelserne i § 1, stk. 1, § 2, stk. 1, og § 5, stk. 1 og 2, straffes med bøde eller hæfte.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der undlader at meddele oplysninger, som afkræves ham i henhold til § 7, jfr. monopollovens § 15.

Stk. 3. Den, som i forhold, der er omfattet af loven, meddeler monopoltilsynet eller monopolankenævnet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier forhold af betydning for den pågældende sags afgørelse, straffes med bøde eller hæfte, medmindre højere straf er forskyldt efter borgerlig straffelov.

Stk. 4. Den, der undlader at efterkomme et af monopoltilsynet meddelt pålæg efter § 4, stk. 2, 2. pkt., straffes med bøde eller hæfte.

Stk. 5. Er overtrædelse begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.

Stk. 6. Ved behandlingen af sager i henhold til denne bestemmelse finder de i lov om rettens pleje, kapitel 69, indeholdte regler anvendelse i samme omfang som i sager, der påtales af statsadvokaten.

§ 9. Lovforslaget kan stadfæstes straks efter dets vedtagelse.

§ 10. Loven træder i kraft den 14. januar 1974 og bortfalder den 1. marts 1974.

Stk. 2. Indtil 1. marts 1974 er §§ 4, 5, 8 og 11 i lov nr. 115 af 2. april 1971 om priser og avancer ude af kraft. Sager, der verserer for monopolankenævnet ved lovens ikrafttræden, afgøres dog efter pris- og avance-loven af 1971.

§ 11. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.

På baggrund af de senere måneders store og accelererende prisstigninger har regeringen fundet det rigtigt at gennemføre et midlertidigt og kortvarigt prisstop.

Den økonomiske situation nødvendiggør efter regeringens opfattelse økonomisk-politiske overvejelser og foranstaltninger over en bred front, og gennem et sådant prisstop tilsigtes et bidrag til en afdæmpning af prisstigningerne i den periode, som vil være fornøden for overvejelserne om gennemførelsen af en mere langsigtet prispolitik.

Prisstoppet er i det væsentlige udformet som det midlertidige prisstop, der vedtoges af folketinget i oktober 1970. Imidlertid må det understreges, at de økonomiske forhold, hvorunder prisstoppet nu gennemføres, adskiller sig væsentligt fra forholdene i 1970.

En væsentlig del navnlig af de seneste måneders prisstigning skyldes påvirkninger udefra i form af råvareprisstigninger over en bred front, en udvik-

ling som i den allerseneste tid er stærkt tilspidset i de stigende priser på fast og flydende brændsel. Disse udefra kommende prisstigninger har medført en stærk forringelse af det danske bytteforhold over for omverdenen, og prisstigningerne vil ikke kunne holdes uden for det danske marked uden risiko for forsyningsvanskeligheder. Disse prisstigninger må derfor afspejle sig i prisudviklingen her i landet og må i sidste instans uundgåeligt bæres af det danske samfund.

Gennem et prisstop vil man derimod kunne begrænse risikoen for, at disse udefra kommende prisstigninger fører til omfattende indenlandske pris- og indkomststigninger af selvforstærkende karakter.

Prisstoppet vil således ikke under de givne forhold kunne hindre fortsat prisstigning, men vil kunne afværge afledte omkostnings- og avancestigninger og herigennem bidrage til at bremse den almindelige prisstigning.

Administrationen af denne lov påhviler mono-

poltilsynet og vil kunne ske inden for de bevillings- og personalemæssige rammer, som er givet tilsynet i forbindelse med dettes administration af pris- og avanceloven.

Til § 1.

Der foreslås gennemført et generelt prisstop for varer gældende indtil 1. marts 1974. Prisstoppet omfatter ethvert erhvervmæssigt salg af varer uanset disses art og oprindelse, jfr. dog de i § 6, stk. 2, nævnte undtagelser, som er foranlediget af det danske medlemskab i EF.

Prisstoppet har sit udgangspunkt i priserne den 2. januar 1974, idet regeringen inden denne dato havde givet oplysning om, at man den 8. januar 1974 ville fremsætte forslag om et sådant prisstop i folketinget.

Ved erhvervmæssigt salg forstås ethvert salg, der finder sted som led i en erhvervsvirksomhed. Salg fra kooperative virksomheder omfattes af prisstoppet. Privates enkeltstående salg af varer omfattes derimod ikke af prisstoppet. De den 2. januar 1974 gældende priser er de priser, som den pågældende virksomhed tog ved salg på dette tidspunkt. Såfremt prisen på denne dato var ekstraordinært lav som led i særlige salg fremmende foranstaltninger, vil prisen dog kunne forhøjes til den pris, som var gældende i den pågældende virksomhed før iværksættelsen af de nævnte foranstaltninger. Har der ikke fundet salg sted af varen på denne dato, vil det være virksomhedens tilkendegivne pris, der ligger til grund for prisstoppet. Foreligger der ikke en sådan pris, og har den pågældende vare ikke været udbudt til salg den 2. januar 1974, vil prisstoppet gælde den pris, som virksomheden inden den 2. januar 1974 senest har oppebåret for den pågældende vare. Dette indebærer, at virksomheder, som ikke har udnyttet de muligheder for prisstigninger, som pris- og avanceloven giver, eller ikke har udnyttet en tilladelse fra monopoltilsynet i henhold til den nævnte lov inden den 2. januar 1974, er afskåret fra at forhøje deres priser i prisstopperioden. Priser, hvormed der verserer sag for monopolankenævnet ved lovens ikrafttræden vil dog kunne reguleres i det omfang, klagerne måtte få medhold, jfr. forslaget § 10, stk. 2, 2. pkt.

Som det er gældende efter pris- og avanceloven og har været gældende under de øvrige hidtidige prislove, er det leveringstidspunktet, der er afgørende for, hvilken pris der kan tages, således at loven kommer til at gælde for leveringer efter lovens ikrafttræden, uanset om aftale måtte være indgået på et tidligere tidspunkt.

Prisstoppet omfatter udlejning af løsøre af enhver art, herunder automobiler, entreprenør-

materiel og databehandlingsanlæg. Derimod omfatter loven ikke udlejning, forpagtning og salg af fast ejendom.

I stk. 2 modificeres prisstoppet dog således, at det tillades produktionsvirksomheder at indregne stigninger i priser for råvarer og hjælpstoffer såsom olie, el og gas. Handelsvirksomheder vil kunne forhøje salgspriserne i det omfang, det er fornødent til dækning af stigning i priserne for indkøbte varer. Prisforhøjelser kan kun beregnes efter kostprisprincippet, og lagerbeholdninger skal således indgå i priskalkulationen med faktiske udgiftsbeløb efter reglen først købt først forbrugt (solgt).

Til § 2.

Det foreslås, at prisstoppet tillige kommer til at omfatte enhver form for transport- og tjenesteydelser. Pris- og avancelovens kalkulationsregler gælder ikke for transport- og tjenesteydelser, men der er i lovens § 6 givet monopoltilsynet bemyndigelse til at gribe regulerende ind over for priser på transport- og tjenesteydelser. I den nuværende situation er det fundet nødvendigt at gøre de generelle prisregler mere omfattende, og således også foreskrive samme prisstop for transport- og tjenesteydelser som for varer.

I stk. 2 foreslås det, at prisstoppet for transportydelser modificeres således, at stigning i transportvirksomhedernes udgifter til driv- og smøremidler kan indregnes i taksterne. Endvidere foreslås det, at stigninger i priser på materialer, som medgår til tjenesteydelse, kan indregnes i prisen, taksten eller honoraret for den pågældende ydelse.

Til § 3.

Efter denne bestemmelse omfatter prisstoppet såvel for varer som for transport- og tjenesteydelser statens og kommunernes virksomhed. Dog holdes priser, takster og honorarer, der fastsættes ved lov eller som i henhold til lovgivningen skal godkendes af finansudvalget, uden for lovens område, jfr. forslaget § 6.

Til § 4.

Administrationen af loven og kontrollen med dens overholdelse vil påhvile monopoltilsynet på samme måde, som det har været gældende i de hidtidige prislove.

Bestemmelsen i stk. 2 er sammenfaldende med bestemmelsen i pris- og avancelovens § 11, idet der dog er tilføjet, at virksomhederne skal kunne dokumentere den pris, der faktisk blev taget den 2. januar 1974.

Af praktiske og administrative grunde har man

på samme måde som i prisstoploven fra oktober 1970 fundet det nødvendigt at afskære adgangen til at indanke monopoltilsynets afgørelser efter § 4, stk. 2, 2. pkt., for monopolankenævnet, jfr. forslagets § 7, 2. pkt.

Der vil ikke, bortset fra de meget begrænsede undtagelser i stk. 4, kunne gives individuelle dispensationer til forhøjelse af priser. Da forslagets bestemmelser om prisstop imidlertid er helt generelle, og således vil komme til at omfatte en række salgsformer og erhvervsområder, som ikke hidtil har været omfattet af prislovgivningen og ikke i praksis vil kunne indpasses i en sådan lovgivning, er det fundet nødvendigt at give monopoltilsynet bemyndigelse til at give generelle dispensationer for vare- eller erhvervsområder. Der er herved eksempelvis tænkt på auktionssalg af varer, der normalt sælges ved auktion, tilbudsgivning ved licitation, visse former for medlemskontingenter, bankers og sparekassers renteberegning, samt præmier for visse former for forsikring.

I stk. 4 er endvidere fastsat, at der skal kunne gives dispensationer fra prisstoppet i tilfælde, hvor landets forsyning med vigtige varer vil bringes i fare ved en fastholdelse af prisstoppet.

Monopoltilsynets afgørelser med hensyn til generelle dispensationer vil blive offentliggjort i Statstidende og i Meddelelser fra Monopoltilsynet.

Til § 5.

Bestemmelsen i stk. 1 er sammenfaldende med bestemmelsen i pris- og avancelovens § 8, stk. 1. Det forudsættes derfor, at der ikke skal ske ny anmeldelse i tilfælde, hvor de pågældende priser og avancer er anmeldt i henhold til denne lov, ligesom tidligere givne dispensationer opretholdes.

Der foreslås nu indført et forbud mod forhøjelse af vejledende priser udover de forhøjelser, som kan begrundes efter bestemmelsen i forslagets § 1, stk. 2. Dette forbud er motiveret med ønsket om at forhindre, at sådanne vejledende priser skal tilskynde de senere led i omsætningen til at tage højere priser end tilladt efter forslaget.

I tilfælde, hvor monopoltilsynet har givet dis-

pensation efter § 4, stk. 3, eller § 4, stk. 4, vil en heraf følgende forhøjelse kunne indkalkuleres i de vejledende priser.

Til § 6.

Det foreslås, at loven ligesom monopolloven og den hidtidige prislovgivning ikke kommer til at omfatte løn- og arbejdsforhold.

Bestemmelsen i stk. 2 betyder, at kun sådanne priser, der som led i en EF-markedsordning er knyttet direkte til eksportvilkårene for vedkommende vare, falder udenfor prisstoppet. Dette gælder først og fremmest visse landbrugsvarer. Også kul og stål, hvis priser reguleres gennem EKSF-traktaten, er undtaget.

Til § 10.

Lovens gyldighedsperiode foreslås begrænset til 1. marts 1974, og i perioden fra lovens ikrafttræden indtil denne dato foreslås en række bestemmelser i pris- og avanceloven sat ud af kraft. Det drejer sig om denne lovs bestemmelser om offentlige myndigheders prisfastsættelse (§ 4), om kalkulationsregler for vareomsætningen (§ 5) og om visse bestemmelser, hvis principper er medtaget i lovforslaget (§§ 8 og 11). Ved lovens bortfald den 1. marts 1974 genoplives samtlige de nævnte bestemmelser i pris- og avanceloven.

Der er derimod ikke stillet forslag om, at pris- og avancelovens § 6 sættes ud af kraft, idet det er fundet hensigtsmæssigt at give monopoltilsynet mulighed for også i prisstopperioden at gribe ind f. eks. ved fastsættelse af højestepriser. Fastsættelse af højestepriser vil kunne anvendes i tilfælde, hvor særlige forhold medfører, at den pris, som kan tages efter prisstopbestemmelserne, er urimelig, men vil også i nogle tilfælde kunne give en mere fleksibel og simpel administration. I konsekvens heraf må også pris- og avancelovens § 7 opretholdes.

Pris- og avancelovens bestemmelser om monopoltilsynets indseende med priser samt om mærkning og skiltning m. v. vil komme til at gælde sideløbende med prisstoploven.